

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Krystyna Smaga
Sędziowie:	SA Małgorzata Rokicka - Radoniewicz (spr.) SO del. do SA Zofia Kubalska
Protokolant: protokolant sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 21 kwietnia 2016 r. w Lublinie

sprawy M. M.

z udziałem zainteresowanego(...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o wysokość podstawy wymiaru składek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 7 października 2015 r. sygn. akt VIII U 1181/14

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I oraz częściowo poprzedzając go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. z dnia 7 kwietnia 2014 roku w zakresie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne M. M. w ten sposób, że ustala we wrześniu 2013 roku podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, wypadkowe i chorobowe w kwocie 7.340,91 złotych, a na ubezpieczenie zdrowotne w kwocie 6.334,48 złotych oraz w październiku 2013 roku na ubezpieczenia społeczne w kwocie 4.250 złotych i zdrowotne w kwocie 3.667,32 złotych, oddalając odwołanie w pozostałej części.

Zofia Kubalska Krystyna Smaga Małgorzata Rokicka – Radoniewicz

III AUa 1242/15

UZASADNIENIE

Organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 7 kwietnia 2014 roku ustalił M. Z. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w (...)Spółce z o.o. wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i na ubezpieczenie zdrowotne:

za miesiące od stycznia do sierpnia 2013 r. – na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe - kwotę 0 zł, na ubezpieczenie zdrowotne kwotę 0 zł

za wrzesień 2013 r. na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe – kwotę 2.735,48 zł i na ubezpieczenie zdrowotne kwotę 2.360,45 zł,

za październik 2013 r. na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe kwotę 1.600,00 zł i na ubezpieczenie zdrowotne kwotę 1.380, 64 zł.

Od tej decyzji odwołanie do Sądu Okręgowego w Lublinie wniosła wnioskodawczyni M. M.(z d. Z.) wnosząc o jej zmianę poprzez ustalenie nowej podstawy wymiaru składek i przyznanie zasiłku chorobowego za okres od 7 czerwca 2013r. do 31 lipca 2013r. od kwoty wynagrodzenia ustalonej w umowie o pracę z dnia 10 stycznia 2013r., wypłatę zasiłku z ubezpieczenia wypadkowego, zasądzenie odsetek ustawowych za zwłokę w wypłacie należnego zasiłku chorobowego od dnia 23 sierpnia 2013r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 7 października 2015 roku zmienił zaskarżoną decyzję z ten sposób, że ustalił podstawę wymiaru składek z tytułu podlegania M. M.ubezpieceniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu w okresie od 10 stycznia 2013 roku do 31 października 2013 roku w wysokości za styczeń 2013 roku w kwocie 2742 zł za miesiące luty, marzec, kwiecień, maj, czerwiec, lipiec sierpień, wrzesień i październik 2013 roku w wysokości po 4250 zł. Sąd Okręgowy ustalił, że M. M.ukończyła w roku 2009 Wyższą Szkołę (...), uzyskując tytuł magistra, w 2012 r. kurs finansowania działalności przedsiębiorstwa zakończony uzyskaniem certyfikatu Doradcy (...). W okresie: od października 2006 r. do lutego 2009 r. pracowała na umowy zlecenia w spółce (...),

od 2 marca 2009 r. do 30 czerwca 2011 r. zatrudniona była na podstawie umowy o pracę na stanowisku samodzielnej księgowej w (...) Sp. z o.o.,

od 2 stycznia 2012 r. do 10 stycznia 2013 r. w(...)na podstawie umowy o pracę jako pełnomocnik Zarządu, a od 11 stycznia 2013 r. na podstawie umowy o pracę w (...) sp. z o.o. na stanowisku Prezesa Zarządu z wynagrodzeniem zasadniczym w wysokości 4250,00 zł.

Prezesem Zarządu(...)sp. z o.o. w okresie od 10 lipca 2006r. do 10 stycznia 2013r. był św. Z. M. z wynagrodzeniem miesięcznym w wysokości 1500,00 zł.(k. 19 a.u.).

W dniach od 19 kwietnia 2013r. do 31 lipca 2013r. wnioskodawczyni przebywała na zwolnieniu lekarskim.

Na listach płac za poszczególne miesiące widnieją naliczenia wynagrodzeń wnioskodawczyni w 2013 r.:

za styczeń – 3090,91zł

za luty – 4250,00 zł

za marzec – 4250,00 zł

za kwiecień – 3966,67 zł

za maj – 1277,00 zł + 2445,00 zł

za czerwiec – 586,80 zł

Na listach płac brak jest potwierdzenia odbioru w/w kwot.

Spółka(...)miała problemy finansowe, (niezapłacone należności od ok. 5 firm na kwotę ok. 300 000 zł) czego skutkiem było nie wypłacanie części pracownikom, w tym wnioskodawczyni, wynagrodzenia.

Obowiązki wnioskodawczyni zatrudnionej w wymiarze całego etatu na stanowisku Prezesa Zarządu polegały na: reprezentacji spółki, nadzorze nad finansami, organizacją i zarządzaniem kosztami, rozliczaniu zleceń, zawieraniu i podpisywaniu umów z inwestorami, zawieraniu umów z pracownikami, załatwianiu spraw w Urzędzie Skarbowym, reprezentowaniu firmy w postępowaniach przed sądami, nadzorze nad zajęciami komorniczymi, a przede wszystkim na windykacji należności. Podczas długotrwałej nieobecności księgowej (od 18 marca 2013 r. do 17 września 2013r., od 28 września 2013r. do 31 października 2013r.) wnioskodawczyni wykonywała także część jej obowiązków. Poprzedni prezes św.Z. M. zajmował się marketingiem i budowlami.

Do pracy wnioskodawczyni przychodziła codziennie, pracowała co najmniej 8 godzin, zazwyczaj od godziny 7.00 do 14.00 – 15.00.

Istotnym problemem spółki była słaba, niska wręcz ściągalność wierzytelności. Wnioskodawczyni postrzegana przez pracowników i Zarząd jako osoba zdecydowana i przedsiębiorcza, a także posiadająca odpowiednie wykształcenie i doświadczenie, energiczna i dyspozycyjna miała głównie za zadanie poprawienie kondycji finansowej firmy poprzez uzyskanie zaległych zobowiązań od kontrahentów. Starania skarżącej okazały się skuteczne – komornik zwolnił środki, co pozwoliło na wypłacenie wynagrodzeń, częściowo odzyskano należności, spłacono zaległości wobec Urzędu Skarbowego i ZUS-u. Szczególnie trudności sprawiała obsługa tzw. zbiegów zajęć. Wnioskodawczyni, w ocenie świadków dobrze i skutecznie radziła sobie z problemami finansowymi spółki. Zauważyć należy, że przesłuchiwani w sprawie świadkowie podkreślali, że wynagrodzenie wnioskodawczyni było wręcz za małe w odniesieniu do jej trudnych obowiązków.

Sąd Okręgowy stwierdził, że wynagrodzenie w kwocie 4250.00 złotych brutto, przy poziomie doświadczenia zawodowego wnioskodawczyni oraz stopniu posiadanego przez nią wykształcenia w realiach rynkowych nie było wynagrodzeniem nieproporcjonalnie wysokim. W obliczu zgromadzonych materiałów dowodowych z pewnością nie można stwierdzić, by w czasie zawierania umowy o pracę z 11 stycznia 2013r. wnioskodawczyni dążyła do uzyskania w przyszłości zawyżonych świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Niewątpliwie jest, że chęć uzyskania jak najwyższych świadczeń z ubezpieczeń społecznych może być motywem uzasadniającym ustalenie przez strony umowy zawyżonego wynagrodzenia nawet w przypadku, gdy sposobność do uzyskania tych świadczeń w chwili zawierania umowy po stronie pracownika jeszcze nie zaktualizowała się, ale może pojawić się w niedalekiej przyszłości. Wnioskodawczyni jednakże z pewnością nie mogła przewidzieć urazu, którego doznała w dniu 29 kwietnia 2013r. Zdaniem sądu nie można przyjąć założenia organu rentowego, że działania wnioskodawczyni i jej pracodawcy były ukierunkowane na uzyskanie wyższych świadczeń ubezpieczeniowych przy poniesieniu jak najniższych kosztów z tytułu należnych składek. Wynagrodzenie przyznane skarżącej z pewnością nie jest rażąco wysokie, co sugeruje organ rentowy. Wysokość spornego wynagrodzenia odpowiada w ocenie sądu rodzajowi, ilości i jakości świadczonej przez M. M. pracy, jej kwalifikacjom, także możliwościom finansowym spółki, czego dowodem jest częściowe zadośćuczynienie w wynagrodzeniu wnioskodawczyni.

Sąd Okręgowy orzekł, że zgodnie z art. 6 ust. 1 i art. 18 ust. 1 w związku z art. 20 ust. 1 i art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2009, Nr 205, poz. 1585 ze zm.), podstawą składki jest przychód, o którym mowa w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych, a więc wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne, a w szczególności wynagrodzenie zasadnicze, wynagrodzenie za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty i wszelkie inne kwoty, niezależnie od tego, czy ich wysokość została ustalona z góry, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych (art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, jednolity tekst: Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 ze zm.); Analogicznie brzmiące regulacje zawarte są m. in. we wskazanych w decyzji przepisach art. 81 ust. 1, 5 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 2008, Nr 164, poz. 1027 ze zm.).

Praca powierzona wnioskodawcy na podstawie umowy z 11 stycznia 2013 roku była przez nią realnie świadczona, wysokość przewidzianego dla niej w wymienionej umowie wynagrodzenia w kwocie 4250.00 złotych brutto została określona przez strony umowy w sposób proporcjonalny do rodzaju, ilości i jakości wykonywanej pracy oraz poziomu dotychczasowego doświadczenia zawodowego i wykształcenia wnioskodawcy. Jak podkreśla się w ukształtowanej już linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne może stanowić jedynie wynagrodzenie godziwe, a więc należne, właściwe, odpowiednie, rzetelne, uczciwe i sprawiedliwe, a przede wszystkim – zachowujące cechy ekwiwalentności do rodzaju, ilości i jakości świadczonej pracy (tak Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 kwietnia 2005 roku, II UZP 2/05, OSNP 2005/21/338). Wynagrodzenie wynikające z umowy 11 stycznia 2013 roku takie przymioty niewątpliwie posiadało.

W realiach sprawy, umowę z 11 stycznia 2013 roku nie należy postrzegać w kategoriach umowy zmierzającej – w zakresie wysokości ustalonego wynagrodzenia – do obejścia prawa i jednocześnie sprzecznej z zasadami współzycia społecznego (art. 58 kc). Specyficzny charakter świadczeń z ubezpieczenia społecznego oraz zasada solidaryzmu ubezpieczonych wymagają, by płaca będąca podstawą wymiaru składki nie była nigdy ustalana przez strony umowy ponad granicę pracy słusznej, sprawiedliwej i zapewniającej godziwe utrzymanie

W ocenie Sądu Okręgowego, przeprowadzone w przedmiotowej sprawie postępowanie dowodowe nie dawało podstaw do przyjęcia za podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia M. M.kwot wskazanych w skarżonej decyzji Wobec zatem ustalenia, że łącząca wnioskodawczynię z zainteresowanym umowa o pracę z 11 stycznia 2013r., w części dotyczącej wysokości wynagrodzenia za pracę nie była sprzeczna z zasadami współzycia społecznego, a w szczególności z zasadą ekwiwalentności składek i świadczeń, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. nieprawidłowo przyjął za podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia wnioskodawcy w okresie jej zatrudnienia równowartość obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Od tego wyroku apelację wniósł organ rentowy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.. Wyrokowi zarzucał naruszenie przepisów prawa materialnego przez niezastawanie art.18 ust.1 w związku z art.4 pkt.9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art.11 ust.1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych i uznanie, że pomimo niewypłacenia ubezpieczonej przez płatnika składek wynagrodzenia za okres od stycznia do sierpnia 2013 roku istniały podstawy do ustalenia w tym okresie podstawy wymiaru składek w kwocie 4250 zł oraz nieuwzględnienie, że podstawę wymiaru składek stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, który powstaje z chwilą otrzymania lub postawienia do dyspozycji;

-niezastosowanie przepisu art.81 ust.6 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych zgodnie z którym podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne pomniejsza się o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe i chorobowe finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek;

-naruszenie przepisu art.233 kpc poprzez sprzeczność ustaleń z zebranych materiałem dowodowym poprzez nieuwzględnienie faktu niewypłacenia ubezpieczonej wynagrodzenia w miesiącach od stycznia do sierpnia 2013 roku.

Wnosił o zmianę wyroku i ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne w okresie od stycznia do sierpnia 2013 roku w kwocie 0,00 zł, za wrzesień 2013 roku na ubezpieczenia społeczne 7340,91 zł, a zdrowotne 6334,48 zł, za październik 2013 na ubezpieczenia społeczne w kwocie 4250, a zdrowotne 3667,32 zł.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna, a jej uwzględnienie skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji.

Sąd Okręgowy rozstrzygając odwołanie wnioskodawcy od decyzji ustalającej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, ograniczył się do zbadania, czy wskazana w umowie o pracę kwota wynagrodzenia wnioskodawcy została ustalona w sposób zgodny z przepisami i zasadami współzycia społecznego. Była to tylko

jedną z kwestii spornych wynikających z zaskarżonej decyzji. Przy wydaniu rozstrzygnięcia Sądowi Okręgowemu umknęła okoliczność, że wynagrodzenie należne wnioskodawczyni w okresie od stycznia do sierpnia 2013 roku z winy pracodawcy nie zostało jej wypłacone. Wypłata nastąpiła dopiero we wrześniu w kwocie 7340,91 zł i październiku 2013 roku w kwocie 4250 zł.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2015 roku, poz.121) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracownika stanowi przychód z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy rozumiany według zasad określonych w przepisach ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2012, poz.361) Przychodem w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym są otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń (art. 11). Oznacza to, że podstawą wymiaru składki są wypłacone środki pieniężne, albo też takie środki postawione do dyspozycji pracownika, stąd przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne istotne jest, czy powstał przychód z tytułu stosunku pracy, a więc czy nastąpiła wypłata należności lub jej postawienie do dyspozycji ubezpieczonego. W konsekwencji, nie są przychodami w rozumieniu zarówno tego przepisu, jak i art. 18 ust. 1 ustawy systemowej, wierzytelności, nawet wymagalne.

Następstwem regulacji zawartej w art. 18 ust. 1 ustawy o systemie jest przepis § 2 ust. 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru zobowiązany jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 78, poz. 468), zgodnie z którym dla każdego ubezpieczonego, dla którego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, płatnik składek w imiennym raporcie miesięcznym i imiennym raporcie miesięcznym korygującym sporządzonym za tego ubezpieczonego oraz w deklaracji rozliczeniowej i deklaracji rozliczeniowej korygującej uwzględnia należne składki na ubezpieczenia społeczne od wszystkich dokonanych lub postawionych do dyspozycji ubezpieczonego wypłat - od pierwszego do ostatniego dnia miesiąca kalendarzowego, którego deklaracja dotyczy - stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, z uwzględnieniem ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Przepis ten rozstrzyga, że w dokumentach rozliczeniowych należność pracownika z tytułu stosunku pracy może być dla celów ubezpieczeniowych uwzględniona w podstawie wymiaru składek dopiero w miesiącu, w którym została wypłacona lub postawiona do dyspozycji pracownika. Jeżeli w danym miesiącu brak było przychodu z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, to brak było również podstawy wymiaru składek.

Bezsporną okolicznością jest wypłacenie przez pracodawcę wynagrodzenia należnego wnioskodawczyni dopiero we wrześniu i październiku 2013 roku, a zatem podstawa wymiaru składki za miesiące, w których wypłata nie nastąpiła nie może zostać ustalona, a faktycznie wypłacone wynagrodzenie stanowi podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne w miesiącach wrzesień i październik 2013 roku.

Natomiast inną jest kwotowo podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne, bowiem zgodnie z art. 81 ust. 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027) składka na ubezpieczenie zdrowotne pracowników jest obliczana w oparciu o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, po pomniejszeniu o kwoty składek podlegających sfinansowaniu ze środków ubezpieczonego.

Z tych względów zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego należało zmienić i Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 1 KPC orzekł, jak w sentencji.